

การศึกษาวิเคราะห์เทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท

นางสาวบุญชอบ ยี่สาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-036-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013875

T 17510368

AN ANALYTICAL STUDY OF THE GODS OF LIGHT IN THE VEDAS

Miss Boonchob Yeesan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-569-036-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

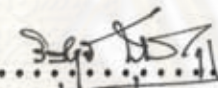
การศึกษาวิเคราะห์เทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท
นางสาวบุญชอบ ปีสาร
ภาษาตะวันออก
รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมน์กิตตา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ สินสกุล

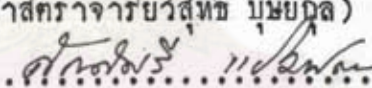

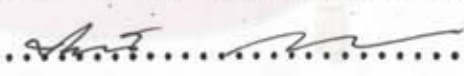
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

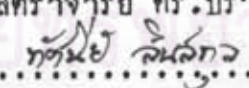

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชัยรักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิสุทฐ บุษยกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมน์กิตตา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี ห้าพานิช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ สินสกุล)

ศูนย์วิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

บุญชอบ ยี่สาร : การศึกษาวิเคราะห์เทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัย
พระเวท (AN ANALYTICAL STUDY OF THE GODS OF LIGHT IN
THE VEDAS) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. ศักดิ์ศรี แยมันคตา,
ผศ. ทศนีย์ สีนสกุล, 151 หน้า.

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาประวัติ
เรื่องราว และบทบาทที่สำคัญของเทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท รวมทั้งวิเคราะห์
สัญลักษณ์ของเทพแห่งแสงสว่าง ประการที่สองเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางรูปพรรณที่เป็น
ปรากฏการณ์ธรรมชาติ และลักษณะทางนามธรรมที่มนุษย์จินตนาการและคิดคาคหาวัง

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ประกอบด้วยข้อมูลจากทศกวีในคัมภีร์พระเวท เกี่ยวกับเทพ
แห่งแสงสว่างจำนวนองค์ 18 องค์ พร้อมทั้ง ประวัติ รูปลักษณะ คุณสมบัติ หน้าที่ อำนาจ
และความสามารถ รวมทั้งการวิเคราะห์ใน 2 ประเด็นคือ ประเด็นที่ 1 ลักษณะทาง
รูปพรรณที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ คือเป็นแสงสว่างในเวลากลางวันเป็นเทพเจ้าหลายองค์
ตามช่วงระยะเวลา คือตั้งแต่เวลารุ่งอรุณไปจนถึงอาทิตย์อัสดง และยังรวมไปถึงแสงสว่าง
ในเวลากลางคืนด้วย ประเด็นที่ 2 ลักษณะทางนามธรรมสะท้อนให้เห็นว่าโลกของแสงสว่าง
คือโลกสวรรค์อันเป็นโลกแห่งความเป็นอมตะ ความหลุดพ้น ความเป็นอิสระเสรี มนุษย์ผู้
จะบรรลุและเข้าถึงโลกสวรรค์ได้จะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับเทพแห่งแสงสว่าง

ข้อสรุปของวิทยานิพนธ์มีว่า แม้เทพแห่งแสงสว่างจะมีหลายองค์ตามช่วงเวลาของ
ปรากฏการณ์ธรรมชาติ แต่แท้ที่จริงแล้ว เทพแห่งแสงสว่างมีเพียงองค์เดียว และนอกจากเทพ
แห่งแสงสว่างจะแสดงภาพของปรากฏการณ์ธรรมชาติแล้วยังแสดงให้เห็นคุณลักษณะทาง
นามธรรมบางประการ เช่น ความเป็นสัพพัญญู สามารถล่วงรู้ถึงการกระทำของสรรพสัตว์ทั้งเวลา
กลางวันและกลางคืน ความเที่ยงธรรม ความบริสุทธิ์ ความมีอำนาจ และความกว้างขวาง
ไม่มีขอบเขตจำกัด เป็นต้น อันเป็นคุณค่าของแสงสว่างในจินตนาการของกวีอินเดียโบราณด้วย

ภาควิชา ภาษาตะวันออก
สาขาวิชา บาลี-สันสกฤต
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต บุญชอบ ยี่สาร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศักดิ์ศรี แยมันคตา
ทศนีย์ สีนสกุล

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

BOONCHOB YEESAN : AN ANALYTICAL STUDY OF THE GODS
OF LIGHT IN THE VEDAS. THESIS ADVISORS: ASSOC.
PROF. SAKSRI YAMNADDA, Ph.D., Assist. PROF.
TASSANEE SINSKUN, 151 pp.

The purpose of the present thesis is firstly to study the history, the development of ideas, and the important role of the 18 Gods of light in the Vedic literatures including the analysis of their symbols. Secondly, it aims at the analysis of their characteristics manifested as the natural phenomena and their abstract qualities.

Data are collected from the Vedic hymns on these Gods, and presented in details of their nature, the development of their characteristics and their power. The analysis begins with the physical appearance of the natural light during the various parts of the day and also the light in the night. It then goes on with the abstract characteristics of the world of light, symbolic of heaven or the sphere of immortality and complete emancipation, an eternal abode which may be attained only through the immutable qualities of the Gods of Light.

The thesis concludes that the Gods of Light, numerous as they are corresponding to various natural phenomena, are actually the manifestation of a single god, and that they represent the abstraction by the ancient Indian poets of the omniscience of these gods who witness the deeds of man regardless of the time of day, on the virtue, purity, and infiniteness of their power.

ภาควิชา ภาษาศาสตร์วันออก
สาขาวิชา บาลี-สันสกฤต
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต มนต์อน ชัยสาร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. วนิดา
ทศนัย นิลนวล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านผู้มีอุปการคุณ
หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้คือ

รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมน์คศา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ทัศนีย์ สินสกุล ผู้กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์ อาจารย์ไกรฤพา
แนะนำเรื่องตำรา เอกสาร และแหล่งศึกษาค้นคว้า กรุณาแนะนำแนวทางในการเขียน
ให้ข้อคิดเห็นอันมีค่า ให้กำลังใจ และเสียสละเวลาทรวางงานแปลและแก้ไขวิทยานิพนธ์
ให้โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย นอกจากนี้ยังได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดพิมพ์รูปเล่ม
อย่างละเอียดจนวิทยานิพนธ์เสร็จเรียบร้อย

รองศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุญยกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี
ทาพานิช ไกรฤพาให้คำขอบัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ทำการวิจัยและคอยให้กำลังใจ
ด้วยความห่วงใยเสมอ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐานิสร์ ชاکรพิทพงศ์ และ รองศาสตราจารย์
ดร. สุภาพรณ ๗ บางช่วง ที่ให้กำลังใจอยู่เสมอ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความสะดวกในการเข้าค้นหาหนังสือจากห้องสมุด
คณะอักษรศาสตร์ และสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดแห่งชาติ

อีกทั้งคุณแม่ประพิศ เหล่าคำ ผู้ให้กำลังใจด้วยความห่วงใยเสมอมา
คุณจารุณี ทิพย์พิมานชัยกร ผู้พิมพ์วิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

และผู้วิจัยขอขอบคุณ ญาติพี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคน ตลอดจนหัวหน้างาน
และผู้ร่วมงานทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

คำชี้แจง

อักษรย่อและหมายเลขที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อักษรย่อ

AV.	:	Atharva Veda
RV.	:	Rg Veda
SBr.	:	Satapatha Brāhmaṇa
SV.	:	Sāma Veda
TBr.	:	Taittirīya Brāhmaṇa
TS.	:	Taittirīya Samhitā
YV.	:	Yajur Veda

เครื่องหมาย ในภาคผนวกหมายถึงบทสวดเฉพาะเทพองค์ใดองค์หนึ่ง
การใช้หมายเลข

1. หมายเลขในคัมภีร์ฤคเวทใช้ระบบ มณฑล/สุกตะ/มันตระ เช่น (RV.III.59.2) เท่ากับคัมภีร์ฤคเวท มณฑลที่ 3 สุกตะที่ 59 มันตระที่ 2 และ (RV.V.74.6;75.3) เท่ากับคัมภีร์ฤคเวท มณฑลที่ 5 สุกตะที่ 74 มันตระที่ 6 และสุกตะที่ 75 มันตระที่ 3
2. หมายเลขในคัมภีร์อถรรพเวทใช้ระบบ กานท์/สุกตะ/บท เช่น (AV.II.30.2) เท่ากับ อถรรพเวท กานท์ที่ 2 สุกตะที่ 30 บทที่ 2
3. หมายเลขในคัมภีร์พราหมณะใช้ระบบ กานท์/อชยายะ/พราหมณะ/บท เช่น (SBr.XII.7.1.10) เท่ากับ ศตปถพราหมณะ กานท์ที่ 12 อชยายะที่ 7 พราหมณะที่ 1 บทที่ 10

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
คำชี้แจงการใช้อักษรย่อและหมายเลขในวิทยานิพนธ์	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีที่จะดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	3
2 แนวความคิดเรื่องเทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท	4
ความสำคัญของความสว่าง	5
สัญลักษณ์ของความสว่าง	7
ลักษณะของเทพแห่งแสงสว่าง	10
จำนวนเทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท	12
3 เทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท	23
พระวรุณ	23
พระมิตรา	30
พระอรุณมณี	37
พระภคะ	40
พระอัสสะ	44
พระทัณฑะ	46
พระमारताण्डะ	47
พระชาติฤ	49

พระอินทร์	50
พระวิวิสวัต	56
พระสุรยะ	58
พระวิษณุ	63
พระอัศวิน	68
อุษาเทวี	74
พระสวิตฤ	79
พระปฐม	84
พระศิวัญญ	88
พระอัคินิ	91
พระจันทร์	100
ควงคาว	101
4 วิเคราะห์เทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท	103
เทพแห่งแสงสว่างในลักษณะทางรูปพรรณที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ	103
เทพแห่งแสงสว่างในลักษณะทางนามพรรณ	111
5 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ	113
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	118
ประวัติผู้เขียน	151